

Letno sporočilo

ces. kralj.

deške glavne šole

v

LOKI.

Kje je letnica?

1865.

V Ljubljani.

Natisnil Jož. Rud. Milic. — Založila loska deška glavna šola.

*Pl. 1018.
O. Zupar*

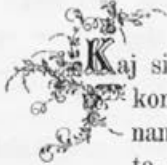
1800

1800

1800

1800

Loška šola nekdanj in sedaj.

 Kaj si pač misliš, dragi bravec! kateri imaš v rokah prvo letno sporočilo loške šole? Menda je komaj vredno, da ga berem, porečeš, kaže se, da **Loka** noče biti zadnja; ker je že marsiktera šola namesti suhe in prazne razredbe letnik s primernimi in mikavnimi spisi napravila, hočejo tudi v Loci to posnemati. Prav imaš, da nič posebnega ne pričakuješ; pa vendar — vzemi sporočilo naše poterpežljivo v roke in beri ga, sej je kratko. Vidil boš, da je morebiti še bolj kot drugej šoli naši primerno; ako si bil kdaj učenec loške šole, te bo morda veselilo brati nekatere čertice o njeni zgodovini; imaš otroke, ki jo obiskujejo, ali si nje prijatelj, spoznal boš denarne zadrege, ktere jo stiskajo, spoznal pa tudi lepo priliko, blago jo podpirati, ako ti je moč; in ako si sploh prijatelj šolski mladini, morda le najdeš v njem kako zernice, ki se ti bo prileglo, prej ali poznej v tebi pognalo in ali šoli ali mladini kakor koli koristilo!

a. Kratke zgodovinske čertice o glavni šoli v Loki.

Spóštljivost šoli naši daje že nje starost. Šola v Loki, se ve da le trivialna, je bila ustanovljena že v 17. stoletji. To nam spričuje napis vzdian v poprejšnem šolskem poslopji, glasi se po tedanji nemščini takole:

Demut bringt Ehr!

Got zu Ehren, diesem Vaterland und dessen Jugend zur Wohlfahrt hat diese Schule gefündert
der Edel u. Bestherr Michael Papler zum Altenlager im Jahre 1627.

Čas in druge okoliščine mi letos ne dopuščajo, da bi bolj na tanko preiskal zgodovino loške šole od začetka do tistega časa, ko je postala glavna šola takrat s 3 razredi. Torej le rečem: Šola loška je blagi namen svojega dobrotnega ustanovitelja gotovo lepo zverševala, ker zveličavno prizadevanje škofov iz Freising-a in njih duhovščine za blagor tukajšnjih prebivavcev je dobivalo v novi skoraj gotovo po njih zaslugah ustanovljeni šoli pripraven pripomoček, mladino in po nadepolni mladini tudi tukajšne prebivavce s pravo oliko v keršanskem duhu blažiti in osrečevati.

Hvaležno so pa tudi pošteni spredniki vedili ceniti dobroto, njim in mlajšem iz šole izhajočo. Kaže to prošnja mestnega zbora l. 1816 do deželne gosposke, naj bi se spremenila poprešnja začetna ali trivialna šola v glavno šolo. Opoviralo je to spremembo blezo že takrat neko povsod navadno, nikjer pa bolj kot pri naši glavni šoli težavno prašanje: „Kdo pa bo plačal?“ Popolnoma je tako zaostala šola do leta 1822, ko je bila prošnja ponovljena in leta 1823 začasna glavna šola napravljena. Po preiskavah, je li zmožno mesto z okrožnimi soseskami, ki svoje otroke v tukajšno šolo pošiljajo, stroške plačevati ali ne, je ostalo nekako pri tem: Kdor hoče šolo imeti, mora plačevati zanjo; vinska, žganjska in mesna dacija se je do leta 1829 za stroške šolske obrnila, in na to omahljivo denarno podlago je bila ustanovljena l. 1825 glavna šola v Loki.

Manjkalo pa je prostora v stari trivialni šoli za novo glavno. Dobrotnica, ki je pomogla tem stiskam, se je dobila: Vdova *Maria Spök*, ki je svojo hišo za tedanje šolsko poslopje podarila l. 1826. Po pravici tedaj visi podobica ranjkega moža le té dobrotnice v šolski pisarnici. Šola je bila tedaj na dveh krajih, 2 razreda v starem, 2 v novem poslopji; težko pa vendar se je shajalo do leta 1855, ko je bilo po prizadetji takratnega ravnatelja g. *Vincenca Majer-ja* sedanje mirno in dovolj prostorno šolsko poslopje sozidano. Vsim dobrotnikom, ki so k temu pomagali, bodi še zdaj serčna hvala!

Z velikimi težavami ustanovljena se je čeravno težko vendar le ohranila naša glavna šola doslej, in smemo reči, da že to je priča njene potrebe in njene obilne koristi.

Dobrega bi se vsaki rad vdeleževal, malokdo je pa, ki bi rad plačeval, to je znana reč; kar zlasti velja, kadar teža plačevanja res velika nahaja. Tako tudi soseske z novim, l. 1829 vpeljanim nadavkom pri daciji nezadovoljne, hočejo že l. 1832 odpraviti komaj ustanovljeno novo glavno šolo. Ker jim pervikrat ni šlo, poskusijo l. 1833 vnovič; po dovoljenem 20% nadavku davnem je glavna šola še zmirom ostala in do leta 1848 v višjem varstvu pomoči dobivala.

Nemirno leto 1848 vihralo je zelo zelo tudi zoper našo šolo. Teža je namreč vedno večji, rame pa, ki jo nosijo, vedno bolj slabé, so čedalje bolj občutljive in boleče. Kdor nosi torej omenjeno težo, drugega ne poskuša, kot jo ostreti, naj bo potem, kar hoče. Pametnemu človeku pa je v takih okoliščinah vendar le dosti previden in moder svét in opomin, da breme terpi in se še večji škode varuje. Tako je bilo l. 1848 pri loški na slabo denarno podporo naslonjeni šoli. Denarja zmirom manj, stroškov vedno več; torej „proč šolo“, se je reklo. Ministerstvo o šolskih zadevah je pa l. 1849 neprimerno spoznalo, da bi se odpravila glavna šola loška, in škofija je previdno posvarila nasprotnike glavne šole; tako se je vsim vihram ubranila in še — stoji! Leto za letom se stroški plačujejo, kadar se plačuje, se kakor pri vsakem davku memra; plačano pa — je tudi pozabljeno; in mladost ima vendar lepo priložnost, da se nauči marsikaj dobrega in koristnega.

Tako je naša sicer dobro, gledé na denarno podlago pa borno ustanovljena glavna šola marsikaki vihar že prestala; se bo li ubranila tudi sedanjemu, kateri ji žuga in proti? Več ram ložej nosi enako težo; težko sicer pa vendar se splačujejo stroški, dokler jih nosijo vse dozdej k ti šoli prištete soseske. Z napravo že blezo dovoljene nove trivialne šole v Žabnici bi se pa naši šoli spodmaknil precej steber, ki se bo težko dal podtakniti. S tem odleti loški šoli 470 gl. na leto. — Zdaj ji je treba vsako leto za šolske stroške 2224; kaže jih kmalo 470 več; gotovih dohodkov je le okoli 300 gl., kje dobiti drugih 2200 in čez? Prašanje, katerega rešitev bo rešila tudi ali pa razdjala glavno šolo našo. Zmirom večji stroški, manjši pa podpora, kaj kaže to drugega, kot nevarnost, da utegne razpasti naša glavna šola in da se bode tako neznansko spremenila otrokom dobra šolska hrana!

Zelo se že res glasijo terdo obložene soseske, katerim proté nove naklade, o razpadu glavne šole; temu pa nasproti po pravici in dolžnosti iščejo tudi te verstice pomoči pri izvedenih in modrih pospeševavcih izobraženja narodovega po koristnih šolskih napravah, pa tudi pri blagosercnih dobrotnikih in šolskih prijateljih.

Ker gotovo niso iz samoprídnosti izrečene, bi utegnile toliko bolj prepričavne biti; naj omenim tedaj posebno prizadetim soseskam še ob kratkem:

b. Namen in korist glavnih šol, ter dolžnosti sosesk do šol.

Šola je naprava, ki ima namen pravo izrejo mladosti, od staršev pričeto, dopolnovati, ali od njih zanemarjeno po moči nadomestvati, in tako izobraženje in omiko narodovo zviševati. Prava izreja, kakor prava omika pa mora vkoreninjena biti v veri in napeljevati k bogaboječnosti. Prav namreč piše bogoljubni in učeni škof Seiler: Gospod! gledal sem tri nastope velike igre in tresti sem se jel pred tem, kar bi še imel gledati. Vidil sem v prvem nastopu, kako so popolnoma sprideni politikarji ali državni gospodje Tebi, o Bog! slovo dajali rekoč: Mi te ne potrebujemo, da bi vladali dežele in ljudi; to premoremo brez Tebe. Molčal sem in sem se jokal. V drugem nastopu sem vidil, kako so Ti brezumni moralisti ali nramni učitelji dajali slovo rekoč: Ne potrebujemo Te več, da bi ljudi delali dobre in zadovoljne, saj znamo to brez Tebe. Molčal sem in sem se jokal. V tretjem sem vidil, kako so Ti še celo blazni ali nori bogoslovci slovo dajali rekoč: Mi moremo ljudi tudi brez Tebe srečne storiti. Gospod, sem rekel, kako dolgo še? Tako bo ljudstvo brez vere, vera brez življenja, svet brez pastirja, učeni brez modrosti, šege brez moči, hudobija brez strahu, čednost brez podslobe, mladež brez živega zgleda, prihodnost strašnejša od sedanjosti. . . .

Hoče toraj šola ljudstvo osrečevati, premore to le z omiko v duhu keršanskem.

Pravi namen šole je tedaj tudi izrečen v napisu stare šole naše: „Gott zu Ehren, diejem Vaterland und dessen Jugend zur Weisheit“. Šola, lepi vert zasajen z naj dražjimi hranjenčiki, katerim duhovni in učeniki po nauku nebeškega vertnarja oskerbljujejo potrebne svitlobe t. j. lepih naukov in gorkote, t. j. poblaženja serca, da tako blagi cvetki porošeni z milostjo Gospodovo ravno kviško rasti, vert lepšati in svoj namen doseči zamorejo, — si mora prizadevati iz mladih ljudi izrediti umetne in poštene deržavljane ter dobre kristjane, in tako pripravljati nebesom vrednih prebivavcev.

To je tedaj kratko naznanjen preimenitni namen šole, to nje sv. dolžnost, da ga doseže; to je pa tudi korist, ki po nji soseskam in narodu izhaja.

Kdor dobrote vživa, da jih je vreden, tudi dolžnosti opravljati mora. — Sreča soseski, ki dobro vravnano šolo ima; dolžnost soseske pa tudi je, da jo hvaležno podpira in zanjo marljivo skerbi. Soseski pa tudi čast in sicer toliko več, kolikor težavneje pa vender dobrovoljno stori to svojo dolžnost.

Nehvaležnost, sploh na svetu doma, se pri šolah še posebno kaže. Skušnja jasno priča, da se navadno vsako blago prizadevanje bolj ceni kot šolski trud. Kje je vzrok tega? Rekel bo marsikteri, da se zelo vsaka reč jako hvaliti zamore, ako se prezrejo nje pomankljivosti. „Šola popisana v svoji smisli ali ideji, kar bi imela biti, je blaga naprava, se pravi, ali pa doveršuje svoj namen? Toliko let otroci hodijo v šolo, pa koliko bolj je še spridena mladost, kot je bila? Veliko več se za šole izda, kot se od njih sadu dobí.“

Na vse te vgovore, že davno overžene, naj se tukaj reče le to: Pod solncem popolnoma res ni nobena stvar, po smisli ali ideji je sleherna lepši in boljši kot v resnici. Toraj je pač res naj svetejši dolžnost njim, ki šole oskerbljujejo, da bi bile šole, kar imajo biti: naprave, ki bistrijo um, boljšajo serce ter mladost v kreposti vadijo in vterjujejo. Kako naj se zahteva to, naj obširneje pišejo boljši in uniši peresa. Tukaj naj omenjenemu očitaniu odgovorim s prašanjem: „Kaj so vselej šole krive, da ne donášajo zaželenega sadu?“ Šole imajo namen izrejo mladosti, od staršev pričeto dopolnovati ali zanemarjeno po moči nadomestovati. Podlaga vsi drugi je tedaj izreja, ktero otrokom dajo starši. Bog sam jo je staršem izročil pervim, jih pa tudi težke umetnosti naj bolje naučil, tako da izreje skerbne matere, nobena še tako umetno vravnana šola pri otrocih popolnoma nadomestiti v stanu ni.

Kakoršna je korenina, tako je navadno tudi drevo. Je korenina terdna, se da drevesce ravhati po volji vertnarjevi; je podlaga stanovitna, tedaj se zamore dozidati lepo poslopje. Pri slabi gnili korenini pa — kako bi mogel lepo drevesce zgojiti; ali kako lepo zidovje dozidati, ako se tu zida tam podira? Podob na šolo in domačo izrejo obrnjenih razlagati ni treba, skušnja jih kaže; tedaj le rečem: Dajte nam dobrih staršev, šola bo dajala dobrih učencev.

„Otroci so popačeni, čeravno v šolo hodijo“, — odgovor na tako očitaje je kratek: *a)* Kakšni bi še le bili, ko bi jim šola saj naj terjih rogov ne odbila? In *b)* bučela-serka iz cvetlice med, seršen pa strup, cvetlica pa le ostane vertu lepota. Ako se toraj za dobro vravnane šole veliko izdaja, ali je to mar zaverženo? Veliko več, kakor se za šole izda, mladost brez šolske izreje in omike zabije in zapravi, veliko več zamudi, ker si nevedna pridobiti ne zna. Res je tedaj: Sreča soseski, veselje cerkvi, podpora državi so dobro vravnane šole.

Ravnatelj.

II.

Predstojniki in učitelji šole.

Juri Zavašnik, korar, knezoškofijski konzist. svetvavec, razložnik v šolskih rečeh i. t. d.

Franc Kramar, dekan, šolski okrajni nadzornik, knezošk. konz. svetvavec, ud c. k. kmetijske družbe na Kranjskem.

Jožef Hafner, fajmošter v pokoji, šolski oskerbnik.

Franc Rome, ravnatelj, katehet in mestni kaplan, je učil v vsih 4 razredih keršanski nauk, v 4. razredu zgodbe sv. pisma in evangeli, tudi ponovilo keršanskega nauka v nedeljski šoli; skupaj 10 ur v tednu.

Jožef Kramar, učitelj, je učil vse predmete 4. razreda; skup 18 ur v tednu.

Lovro Sadar, učitelj, je učil po smerti r. *J. Podobnika* vse predmete v 3. razredu, petje v vsih razredih in je oskerboval tudi cerkveno petje; skup 23 ur vsaki teden.

Franc Kokalj, je učil v II. razr. vse predmete in risanje v 4. razredu; skup 22 ur v tednu.

Janez Gorjanec, je učil vse predmete I. razreda; 22 ur v tednu.

Začelo se je bilo šolsko leto 1865 — 5. oktobra s slovesno sv. mašo in poklicem sv. Duha; zahvalna slovesna sv. maša bo po dokončanih preskušnjah 28. julija t. l.

Preskušnje: za I. in II. razred 26. julija dopoldne; za III. razred popoldne; za IV. razred 27. julija dopoldne.

Prihodnje šolsko leto se prične s slovesno sv. mašo 2. oktobra.

Zunaj vsakdanje sv. maše o pol osmih, pri kateri so učenci prijazno prepevali, so šli učenci 4 v letu k sv. Zakramentom ter skup bili obhajani s skupnimi molitvami pred in po sv. Obhajilu.

Posebne slovesnosti šolske so bile: Pervo sv. Obhajilo 30 učencev pri slovesni sv. maši s kratkim nagovorom 18. maja; pobožnost sv. Alojzja se je tudi v dan sv. Alojzja s slovesno sv. mašo in kratkim nagovorom obhajala.

Število učencev.

V IV. razredu	40
„ III. „	54
„ II. „	55
„ I. „	93
„ nedeljski šoli I. in II. razred	100
Skup	342.

III.

Razredba učencev.

IV. razred.

Darila so prejeli:

Lazjan
Eržen Tine iz Rudnega.
Jezersšek Janez iz Gorenjevasi.
Božnar Anton iz Poljan.

Pohvaljeni so bili:

Kavonja
Tavčar Janez iz Loke.
Golob Anton iz Loke.
Sušnik Janez iz Loke.
Kramer Ernest iz Loke.
Maher Gašper iz Loke.
Demšar Jože iz Železnikov.
Verhunec Janez iz Rudnega.
Poljanec Gregor iz Loke.

Dobro so se učili:

Čarman Gregor iz Loke.
Dermota Franc iz Loke.
Dolenc Juri iz Loke.
Fajfar Franc iz Češnice.
Hafner Franc iz Žabnice.
Kalan Anton iz Godešič.
Kalan Janez iz Godešič.
Kavčič Martin iz Godešič.

Kap
Kermelj Martin iz Loke.
Kregar Franc iz Loke.
Leskovec Andrej iz Puštala.
Oblak Martin iz Loke.
Porenta Franc iz Bitna.
Tavčar Jakob iz Loke.

Slabo so se učili:

Arhar Miha iz Stareloke.
Benkovič Lorenc iz Loke.
Blaznik Lorenc iz Loke.
Hafner Janez iz Stareloke.
Jenko Jože iz Godešič.
Kalan Franc iz Mavčič.
Košenina Luka iz Puštala.
Kuralt Anton iz Žabnice.
Lukančič Matevž iz Loke.
Pajer Ferdinand iz Loke.
Pegam Jože iz Loke.
Pokorn Matevž iz Loke.
Stabel Franc iz Loke.
Stanonik Janez od sv. Duha.
Svoljšak Blazi iz Loke.

III. razred.

Darila so prejeli:

Kos Franc iz Selc.
Dobre Martin iz Loke.
Zupančič Tomaž iz Dobrave.
Mezeg Martin iz Selc.
Ravnihar Dragotin iz Selc.

Pohvaljeni so bili:

Rihtaršič Janez iz Bukovšice.
Kuralt Peter iz Gorenjevasi.
Franc Juri iz Loke.
Trobic Matevž od sv. Osvalda.
Balanč Lovre iz Bukovšice.
Bohinc Miha iz Podreč.
Jesenko Nace iz Poljan.
Blaznik Janez iz Loke.
Deisinger Franc iz Loke.
Langerholz Franc iz Stareloke.

Dobro so se učili:

Ambružič Matevž iz Loke.
Ažbe Janez iz Javorja.
Berčič Peter iz Stareloke.
Bernik Jože iz Selc.
Elsner Adolf iz Postojnc.
Eretič Janez iz Loke.
Eržen Gašper iz Selc.
Jenko Franc iz Pevna.
Kaiser Jože iz Stareloke.
Kokalj Janez iz Bitna.

Kokalj Janez iz Loke.
Kopač Andrej iz Loke.
Korbič Andrej iz Loke.
Kump Matija iz Loke.
Kušar Janez iz Reteč.
Peternel Franc iz Loke.
Reigel Juri iz Loke.
Sever Franc iz Puštala.
Tavčar Janez iz Loke.
Vavpetič Franc iz Loke.
Žlebnik Janez iz Preske.

Slabo so se učili:

Bergant Jože iz Loke.
Debelak Jakob iz Loke.
Debec Franc iz Loke.
Dermota Franc iz Loke.
Frei Anton iz Loke.
Jamnik Janez iz Stareloke.
Jamnik Matevž iz Puštala.
Kaiser Pavl iz Grenc.
Kalan Martin iz Stareloke.
Kopač Franc iz Pungerta.
Langerholz Janez iz Grenc.
Mercina Šimen iz Stareloke.
Porenta Janez iz Stareloke.
Rozman Janez iz Puštala.
Štabel Anton iz Loke.
Žebre Janez iz Loke.

Štev. 54.

2 učenca sta med letom izostala.

II. razred.

Darila so prejeli:

Lah Rihard iz Ipave.
Jeraj Janez iz Mavčič.
Potočnik Tomaž iz Železnikov.
žl. Höffern Ernest iz Ljubljane.

Pohvaljeni so bili:

Šubic Janez iz Poljan.
Kuralt Pavl iz Žabnice.
Štamcar Daniel iz Preddvora.
Keržišnik Janez iz Poljan.
Karlin Andrej iz Stareloke.
Triller Leopold iz Loke.
Aleš Blaž iz Podreč.
Hafner Anton iz Trate.
Lužan Jakob iz Žabnice.

Dobro so se učili:

Arhar Franc iz Loke.
Bogataj Anton iz Stareloke.
Dagarin Luka iz Puštala.

Demšar Franc iz Železnikov.
Florjančič Juri iz Puštala.
Gaber Peter iz Stareloke.
Godec Anton iz Loke.
Gvajc Franc iz Loke.
Homan Štefan iz Zminca.
Jamnik Anton iz Puštala.
Jugovic Anton iz Veštre.
Kalan Juri iz Pevna.
Košir Franc iz Suhega Dola.
Krek Janez iz Stareloke.
Kunstelj Janez iz Loke.
Notar Peter iz Dobrave.
Osterc Matevž iz Puštala.
Poljanec Jakob iz Loke.
Rupar Franc iz Puštala.
Šifrer Jože iz Začnice.
Siherl Janez iz Lipice.
Svoljšak Juri iz Loke.
Vodnik Tine od sv. Duha.
Zakotnik Miha iz Dorfarjev.
Zaveršnik Jože iz Loke.
Žontar Tine iz Lipice.

Slabo so se učili:

Cof Tomaž iz Stareloke.
Dolinar Engelbert iz Idrije.
Dolinar Tine od sv. Duha.
Hafner Jože iz Loke.
Hartman Jakob iz Suhe.
Karin Franc iz Stareloke.
Kašman Janez iz Loke.

Košena Anton iz Loke.
König Lorenc od sv. Duha.
Lotrič Janez iz Stareloke.
Pivk Andrej iz Loke.
Pokorn Franc iz Stareloke.
Rupar Matija iz Loke.
Zontar Franc iz Suhe.

Štev. 57.

4 učenci so med letom šolo popustili.

I. RAZRED.

Darila so prejeli:

Vojna tuja
May 1918
Klobovs Janez iz Loke.
Lah Eugen iz Ipave.
Sušnik August iz Loke.
Maher Janez iz Loke.
Svoljšak Anton iz Drage.
Pintar Janez iz Breznice.

Pohvaljeni so bili:

Jenko Peter od sv. Duha.
Logonder Martin iz Žabnice.
Vavpetič Janez iz Loke.
Franc Rudolf iz Loke.
Bajt Juri iz Poljan.
Hafner Franc iz Stareloke.
Šifrer Jože iz Žabnice.
Karin Gregor iz Loke.
Oman Miha iz Suhe.
Volčič Janez iz Loke.
Lužan Janez iz Žabnice.
Šifrer Jože iz Stareloke.
Lušina Franc iz Gostec.
Cegnar Franc od sv. Duha.

Dobro so se učili:

Ambružič Janez iz Zminca.
Bergant Franc iz Suhe.
Bernik Anton iz Stareloke.
Blaznik Tine iz Loke.
Bobinc Jože iz Podreč.
Golob Janez iz Loke.
Hafner Andrej iz Stareloke.
Hafner Janez od sv. Duha.
Hafner Luka iz Stareloke.
Humer Jože iz Stareloke.
Jugovic Jakob iz Pevna.

Kalan Janez iz Mavčič.
Kalan Jože iz Suhe.
Karin Tine iz Suhe.
Križnar Janez iz Loke.
Langerholz Jakob iz Moškina.
Langerholz Peter iz Stareloke.
Letnar Matija iz Loke.
Mohar Tomaž iz Loke.
Müller Pavl iz Loke.
Oblak Andrej iz Loke.
Oman Janez iz Žabnice.
Osterc Juri iz Puštala.
Peternel Matevž iz Loke.
Pokorn Anton iz Loke.
Porenta Franc od sv. Duha.
Rihtaršič Jakob od sv. Duha.
Rupnik Janez iz Stareloke.
Siherl Franc iz Studenca.
Svoljšak Jože iz Stareloke.
Šabič Franc iz Loke.
Volčič Franc iz Loke.
Žagar Jože iz Papirnice.

Slabo so se učili:

Dagarin Jože iz Loke.
Hafner Jože iz Loke.
Hartman Matevž iz Suhe.
Hribernik Tomaž od sv. Barbare.
Karin Jože iz Stareloke.
Oman Franc iz Suhe.
Perko Andrej iz Loke.
Pokorn Janez iz Loke.
Tavčar Matevž iz Loke.
Triller Franc od sv. Duha.

Štev. 68.

5 učencev je med letom šolo popustilo; poslušati jih je hodilo drugega pol leta 24.